

Mokslas, menas, literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1983

KOVO MĖN. 12 d. / MARCH 12, 1983

PART TWO — Nr. 50(10)

Šiame numery:

Degtinė, diskotekos ir ideologinė kova.
Pokalbis su Tomu Venclova.
Saugioje liūdėsio prieglaudoje.
Klausimų slėniai ir kalnų atsakymai —
Prano Gailiaus paroda Paryžiuje.
Pokalbis su Maralin Niska.
Japonų „haiku“.
Mokslininko kelionės Artimuose
Rytuose.
Ingrida Blekytė Sofoklio Antigonės
rolėje.
Renginiai Chicagoje.
Chicago teatruose.

Pokalbis su Tomu Venclova

— Esate neseniai grįžęs iš dviejų tarptautinių literatūrinio intereso suvažiavimų: iš PEN klubo konferencijos Londone ir iš UNESCO remiamos konferencijos, svarstiusios literatūros ir tautosakos santykį Dakaro mieste, Senegale. Tai jau ne pirmos šios rūšies Jūsų išvykos į tokius tarptautinius simpoziumus. Ar pats sava iniciatyva ir savu kaštu tokiomis progomis skrendate, ar kas nors moraliai ir materialiai Jus paremia?

— Įvairiuose tarptautiniuose suvažiavimuose (ne tik tai PEN klubo konferencijose) lankausi dažnai. Kelionės išlaidas kartais apmoka suvažiavimo rengėjai. Bet taip būna ne visada. Ne sykį esu gavęs paramos iš lietuvių organizacijų, ypač iš LB. Ji prisidėjo ir prie mano kelionės į Londoną. Su kelione į Dakarą buvo kiek kitaip: bilieto išlaidų didžiąją dalį padengė viena amerikiečių žmogaus teisių organizacija, o viešbučio išlaidas pilnai padengė UNESCO. Kiek žinau, UNESCO finansiniai remia ir sovietai, nors labai menkai ir nenoromis: taigi juokais galėčiau pasakyti, kad Dakare gyvenau (ir visai neblogai gyvenau) sovietų lėšomis... Tačiau beveik visada pridėdau ir savo pinigų (kelionei į Dakarą paėmiau iš savo sąskaitos gal 400 dol.). Neslėpsiu, kad tokias progas panaudoju ne tik darbui, bet ir pasaulio pažinimui. Per šešerius metus emigracijoje — juokis nesijuokės — aplankiau jau trisdešimt vieną valstybę visuose penkiuose žemynuose; o Prancūzijoje, Italijoje, Ispanijoje, Anglijoje

buvau po keletą kartų. Beveik visur įsigudrinu pamatyti svarbiuosius miestus, muziejus, gamtos ir meno paminklus. Ko gero, šioje srityje būsiu sumušęs lietuvišką rekordą. Ką darysi, tai mano gyvenimo aistra ir svarbiausias prioritetas (rūmai, rūbai ir automobiliai manęs nedomina). Dažnai pagalvoju: Dievulėli, jei būčiau likęs Sovietijoje, niekad nebūčiau regėjęs nei Akropolio, nei Sinajaus kalno, nei Tahiti salos, nei Didžiojo Kanjono — o dabar, po viso to, net ir mirti nebebaisiu...

— PEN klubo suvažiavimuose jau esate buvęs ir anksčiau. Kuo pastaroji konferencija Londone skyrėsi nuo ankstesniųjų?

— Londono konferencija, įvykusi pereinamųjų metų lapkričio gale, buvo siauresnio pobūdžio, negu eiliniai PEN klubo suvažiavimai. Oficialiai ji vadinosi delegatų asamblėja (Assembly of Delegates): tai yra, joje dalyvavo tik tie PEN centrai atstovai, kiekvienas su sprendžiamąjį balso teise. Atstovavau egzilių centrą (JAV šaką); mat, pastaruoju metu drauge su Stasiu Goštautu esame išrinkti jo egzilių centro nariais. Svarstėme PEN klubo vidinius reikalus, taipogi kalinamų rašytojų padėtį.

— Sovietų Sąjunga nėra PEN klubų narys. Tad su jos atstovais turbūt PEN klube netenka susitikti. Bet ar nėra atvažiavusių iš kitur, kurie, diskutuojant, iškilus, gintų Sovietų Sąjungos ar aplamai komunistų pozicijas literatūriname pasaulyje?

— Sovietai į PEN klubą, niekaip negali įstoti, nes reikalauja prieš tai uždaryti latvių, estų ir egzilių centrų, o šito jų reikalavimo įvykdyti nesiliginama. Beje, sovietų literatūrų prestižas dabar taip žemai kritęs, jog jie, berods, į PEN klubą nebesiveržia — neturi didelių vilčių. Tačiau PEN centrai yra Rytų Europos satelitinėse šalyse. Lenkų PEN centras — ištisai disi-

dentinis: su jo nariais buvo lengva rasti kalbą, tik, deja, po Jaruzelskio pučo beveik visi jie pateko į kacetų (dabar dažnas jau paleistas, tačiau Lenkijos PEN centras praktiškai neveikia). Vengrai irgi neskuba ginti sovietų pozicijos. Vieninteliai šimtaprocentiniai komunistai yra bulgarai. Su jais visada tenka susidurti, tačiau į jų išsišokimus, rodos, niekas rimtai nebežiūri. Neseniai susikūrė PEN centras Pekine (kitas yra Taiwane). Bet jis, suprantama, sovietų pusės nepalaiko.

— Ar PEN klubo konferencijose išskyla ir Lietuvos reikalai? Ar Londone ši kartą Lietuvos vardas buvo taipgi dalyvių išgirstas?

— PEN suvažiavimuose yra tekę kalbėti apie lietuvių literatūrą ir platinti apie ją medžiagą. Londono asamblėjoje Lietuvos reikalai išliko šnekant apie kalinamų rašytojus. Tuo dalyku rūpinasi specialus komitetas, kurio vadovas yra mums labai draugiškas anglas Michael Scammell. PEN klubas užstoja įkalintus rašytojus nepriklausomai nuo jų pažiūrų — taigi ir kairiuosius radikalus, netgi komunistus Lotynų Amerikoje, ir rezistentus sovietų bloko šalyse. Dažnas, žinoma, pasakys, jog komunistų užstoti nedera ar neverta. Man, priešingai, tokia pozicija atrodo teisinga ir humaniška: kalėjimas, juo labiau kankinimai visada yra blogas daiktas, ir ne tais būdais reikia kovoti su žmonių pažiūromis, net ir klaidingiausiomis. Rašytojų persekiojimo „rekordininkai“ šiandien yra SSSR, Vietnamas ir Argentina. Sovietų kalėjimuose laikoma apie šešiasdešimt literatų (čia įskaitomi ir žurnalistai — pagrindžio bei neoficialios spaudos bendradarbiai). Jų tarpe šalia rusų, ukrainiečių ir kitų yra lietuvių — Skuodis, Petkus, Iešmantas, Pečiūnas... Šis sąrašas tolydžio didinamas ir tikslinamas. Viktoras Petkus, kaip žinoma, išrinktas škotų PEN

centro garbės nariu (škotai, kuriems rūpi išsaugoti savo tautinę kultūrą, daugmaž supranta mūsų problemas). Ilgainiui tokių garbės narių gali atsirasti daugiau.

— Ar PEN klubo tarptautinėse konferencijose nesusiduriama kartais ir su tam tikra ir sąmoninga obstrukcija. Kaip tokiu atveju susitvarkoma?

— Obstrukcijos, žinoma, pasitaiko. Kaip jau sakiau, tuo pasižymi bulgarai. Londono konferencijoje, kalinamųjų rašytojų komitete, pasiūliau nusiųsti telegramą Andropovui, raginančią amnestuoti literatus (Andropovas tada buvo ką tik paėmęs valdžią). Tokią telegramą nedelsiant suėdė, ir švedų PEN centras ją oficialiai pristatė balsavimui. Ir čia kadgi šoks protestuoti graikų delegatas — jis, kaip tyčia, pasirodė esąs senas stalinistas (aišku, nevisi graikų PEN centro nariai yra tokie). Tačiau stalinistų padėtis PEN klube nepavydėtina. Niekas jam nekludė šnekėti kiek telpa, bet telegramos tekstas buvo priimtas trisdešimt dviem balsais prieš jo vienintelį. Vienas delegatas (berods, vengras) susilaikė. Kas nors vėlgi galėtų pasakyti, kad panašios telegramos neturi prasmės — vis vien Andropovas nieko nepaleis iš kalėjimų. Manau, yra nevisiškai taip. Be abejonės, Andropovas juodas, kaip degutas, tačiau jo politika dar nėra visai išryškėjusi. Kuria nors dieną jis gali padaryti ir liberalių gestų (žinoma, norėdamos apdumti akis Vakarams ar iš jų ko nors išsiderėti; bet išlaisvintam kaliniui tie Andropovo motyvai — antraeilis reikalas). Ir čia labai svarbu, kad jį įvairiausiais būdais spausėtų pasaulio viešoji nuomonė.

— Prie kurių temų ir kurių klausimų ši kartą PEN konferencijoje buvo ryškiau apsišauta? Aplamai, ką galėtumėte dar labiau asmeniškai pasakyti iš šio konferencinio lankymosi Londone?

— Be jau minėto kalinių klausimo, buvo šnekama, pavyzdžiui, apie „mažąją Nobelio premiją“: atseit, numatoma įsteigti specialų apdovanojimą už vertimus, ypač iš menkiausiai paplitusių kalbų į didžiąsias. Nėra ko nė kalbėti, kad lietuviams toks dalykas praverstų. Iš asmeniškųjų reikalų — ką gi, turėjau literatūros vakarą Londono Lietuvių namuose ir porą dienų važinėju po Anglijos provinciją. Buvau užsukęs net į Wales'ą, nes mane senokai domina tenykštės kalbinės ir tautinės problemos, iš tolo primenančios Pabaltijo problemas. Bet tenai padėtis nelinksma. Nors valų kalbai rodomas pilnas oficialus respektas (dvikalbės iškabos ir t.t.), ji išlikusi nepalyginti blogiau už lietuvių ar latvių: veikiausiai galėtum sugretinti valus su Herkaus Manto prūsais...

— Afrikietiškoje UNESCO konferencijoje, Dakare, turbūt buvotė pats pirmasis lietuvis, kuris tokioje literatūrinio pobūdžio konferencijoje Afrikoje dalyvavo. Kieno rūpesčiu ir iniciatyva buvo ši konferencija suorganizuota ir kokia literatūrinė situacija lėmė jos temos pasirinkimą, būtent — apie tautosakos reikšmę dabartinėje Afrikos literatūrai?

— Konferenciją (tiksliau pasakius, seminarą) surengė PEN klubas, UNESCO ir Afrikos kultūros institutas (ICA). Temos pasirinkimas yra savaimis suprantamas, nes Afrikoje tautosaka gyvena, negu kitur pasaulyje. Ten akivaizdžiai galima stebėti, kaip eilėraštis gimsta iš dainos, o romanas iš mito. Kitose šalyse tas procesas jau seniai yra pasibaigęs. Pasakiški motyvai ir magiškoji vaizduotė afrikiečių autoriams tiek pat reikšmingi, kiek savo metu Homerui, Rabelais ar Gogoliui. Aišku, ši tema daug pasako ir lietuviui.

— Kaip prie jos pasisėkė priderinti savo pranešimą apie tautosaką ir lietuvių literatūrą?

— Apie tai galėsite spręsti iš paties pranešimo teksto, kuris Draugo kultūriname priede bus spausdinamas atskirai. Pranešime pasakiau daug lietuviui žinomų, netgi banalių dalykų; tačiau afrikiečiams jie buvo nauji ir egzotiški.

— Aplamai net ir intelektualai afrikiečiai ar ką nors žino apie Lietuvą ir lietuvių? O gal net daugiau negu šiaip kolegijų amerikiečiai?

— Apie Lietuvą afrikiečiai žino labai mažai, nors pats jos vardas daugeliui nevetimas. Šiaip ar taip, malonu pastebėti, kad pašnekesys apie Lietuvą buvo šiltai ir bičiuliškai priimtas. Daugelis seminaro dalyvių paprasė medžiagos apie lietuvių literatūrą, taigi galėjau jiems įteikti prieš porą metų išleistą anglišką knygutę tuo klausimu. Gambijos delegatas JTO rado reikalo prie manęs prieiti ir pareikšti politinę simpatiją Lietuvos bylai. Žinoma, tai smulkmenos, bet ir smulkmenos parodo, kad Lietuva gali susilaukti simpatijos bei supratimo netgi labai netikėtose vietose. Jei mokėtume jį visomis progomis išnaudoti, jis (Nukelta į 2 psl.)

Kertinė Parastė

Degtinė, diskotekos ir ideologinė kova

Literatūros ir meno puslapiuose nuaidėjusiose diskusijose apie lietuvių romaną buvo pasigesta idėjiškai reikšmingų temų ir pozityvių herojų. Tikrai keista, kad jų dar vis trūksta — juk tos episkos temos, tie spinduliuojantys herojai čia pat, po ranka.

Tik pažvelkime į sausio pabaigoje įvykusio trečiojo LTSR Kultūros darbuotojų suvažiavimo aprašymus, tokius plačius ir pozityvius, kaip, Mielėlaičio žodžiais, „arimuose ištisias saulėtas drobes“. Kokių balzakiškų episkumų, kokių tolstojiškų sodrumo CK sekretorius Šepetys ir kultūros ministras Bielinis piešia didžiąją mūsų epochos kovą. Tarybų šalis — tas pusiau rojus, ta tobuliausia pasaulio santvarka — ir ypač jos pažangiausioji kultūra, jos menas ir literatūra šiandien pavojui, ją vėl nirtulingai puola tamsiosios jėgos. Iš kur tos tamsiosios jėgos? Iš Vakarų? Kas jos? Jų vardai: „modernizmas“, „miesčioniškumas“, „svetimkūniški elementai“, „nihilistinė intonacija“, „pesimistinis koloritas“, „rafinuoti istorijos falsifikatoriai“, „irzlumo nuotaukos“, „nacionalistiniai iškraipymai“, „svetimos marksistinės ideologinės pozicijos“, „azartiškas eksperimentavimas“, ir taip — be galo. Koks dramatiškas vaizdas! Neapmatoma masė buržuazinių šliužų, dekadentiškų reptilijų stengiasi įsiknisti po tarybinės tvirtovės pamatais, įsliauzti pro jos vartus, ar užteršti gryniausią pasaulį tarybinę orą radijo bangomis!

Ir koks tų negatyvių šliužų klastingumas, kokių priemonių jie nesigriebia. Paimkim kad ir „besaikį girtavimą“. Daugelis manė, kad liaudis geria, nes ji nori paskandinti degtinėje savo skausmą ir nevilgtį. Taip girtuokliavimą aiškino ir Markso bendradarbis Friedrichas Engelsas. Visi jie klydo! Kaip paaiškina Lionginas Šepetys, kuris žino geriau už Englsą, „už besai-

kio girtuokliavimo“ dažnai „jaučiama ideologinio priešpriešos kova“. Juk, kaip žinome, tarybinė valdžia veda ir skatiną blaivybės akciją, slepia degtinę nuo liaudies, ir, ginkdie, nemėgina pasipelniti iš valstybinio degtinės monopolio. Nebūtų „ideologinio priešpriešos“, liaudis negirtuokliuotų.

Štai kita episkosios ideologinės kovos arena. Ir Šepetys, ir Bielinis rūpestio kelia populiarioji muzika, vis gausėjančios diskotekos, pro kurių užpakalines duris ideologinis priešas stengiasi įsmugeliuoti dekadentiškas dainuokas, aptemdyti tarybinio jaunimo protus. Bet nesirūpinkit — priešpuolis jau vyksta. Bielinis praneša, kad diskotekų veiklą siekiama kontroliuoti, o Šepetys kalba apie jų reguliarias apžiūras, siūlo politinės dainos konkursus. Ansambliai, diskotekos, anot Šepetio „iš tiesų masiniai ir netgi stichiniai reiškiniai“, o tokių reiškinį negalima palikti anapus partijos kontrolės.

Pamėginkime įsivaizduoti, kaip diskotekos bus įvestos į tinkamas politines, ideologines vėžes. Gal dainelių tekstams panaudoti ištraukas iš Brežnevo „Plėšinių“ trilogijos? Jaunimas šoktų, dainuotų ir, drauge, ideologiškai brestų. Bet palaukit — Brežnevo jau nebėra, jis jau nebe didysis autorius, nebe neklaidingas išminčius. Ar nebūtų logiškas žingsnis pritaikyti diskotekoms lyrinis epizodus iš Andropovo karjeros? Serija dainelių apie jį specialias psichiatrines ligonines? O kaip su KGB požemių roko muzika? Būtų ir išraiška, ir ideologiškai kryptinga.

Ir kiek dar temų glūdi toje titaniškoje kovoje? Juk, anot Šepetio ir Bielinio, ideologinės nuodėmės, kaip blakės, apspito ir rašytojus, ir menininkus. Net ir partiniai organai, kaip Pergalės žurnalas, nepakankamai laikosi partijos direktyvų...

Bet — kartojam — nesirūpinkit. Nors liaudis besaikiai girtuokliuoja, nors menininkai nuodėmingi, pažangiąją tarybinę kultūrą saugo ir gina galingos kultūrinės jėgos: armija, branduolinės raketos, saugumiečių divizijos. O kultūros darbuotojų suvažiavimuose prieš buržuazinę klastą stojasi partiniai pareigūnai — gražiai apsirengę, dailiai atkūję. Nei jiems eilėse prie parduotuvų stovėti reikia, nei kitais trivialiais dalykais rūpintis. Tiesa, suvažiavimuose reikia ilgus kalbas sakyti, bet ir tas parašo sekretoriai.

Didingam finalui, pakartokime kultūros ministro Bielinio žodžius apie „dvasinius sparnus“, kuriuos Lietuvai suteikė kompartija — „didingam skrydžiui į komunistinį rytojų“. To įvaizdžio sužavėtas, taip ir matai, kaip Šepetys, Bielinis ir kiti nomenklatūriniai kovotojai pakyla nuo suvažiavimų stalo, nuo šventinių tribūnų, plevendami komunistiniais sparnais ir, kaip tarybiniai sputnikai skrieja į beribes „brandaus socializmo“ erdves... Juos nuo žemės stebi girtuokliaujanti liaudis, nuodėmingi menininkai, ir staiga pabudę, begalinių kalbų užmigdyti, trečiojo LTSR Kultūros darbuotojų suvažiavimo dalyviai.

J. Pa.

Šių metų sausio 24-30 dienomis Dakare, Afrikoje vykusioje tarptautinėje literatūros ir tautosakos seminare dalyvavo Tomas Venclova, kuris taip pat skaitė pranešimą apie lietuvių tautosaką.

sakos seminare dalyvavo Tomas Venclova, kuris taip pat skaitė pranešimą apie lietuvių tautosaką.

Pokalbis su Tomu Venclova

(Atkelta iš 1 psl.)

galėtų ilgai virsti ir konkrečiais paramos veiksmais. Kai Europos parlamentas kalba apie SSSR dekolonizaciją, būtų itin svarbu išgirsti tuo reikalu buvusių kolonijinių tautų balsą. Ir tai turbūt nėra neįmanoma.

— Anos Dakaro konferencijos garbės pirmininku buvo žymusis senegaliečių poetas, jų tautinio atgimimo vadas ir pirmasis Senegal prezidentas Léopold Sédar Senghor. Ar teko asmeniškai su juo susitikti ir pasikalbėti apie Senegalą ir Lietuvą?

— Sakdami „Afrika“, dažniausiai prisimename karus, diktatūras ir atsilikimą. Senegalas ir dar pora valstybių šiuo požiūriu yra išimtis. Nors ta šalis neturtinga (mačiau joje ir elgetų, ir raupsuotųjų), ji aiškiai progresuoja. Be to, joje viešpatauja vakarietiško tipo demokratija. Čia bene daugiausiai nusipelnė Senghor, kuris buvo prancūzų Pasipriešinimo dalyvis, poka- rinio Paryžiaus politinis veikėjas, o vėliau taikiu būdu laimėjo nepriklausomybę savo tėvynei. Prieš porą metų jis savo noru pasitraukė iš prezidentų, tačiau tebėra gerbiamas maždaug kaip Washingtonas Amerikoje arba, dar tiksliau, kaip Basanavičius Lietuvoje. Senghor laikomas žymiausiu Afrikos poetu (rašo prancūziškai). Jo rinkiniams prakalbas parūpindavo Sartre ir panašaus kalibro autoriai; jei neklystu, šiek tiek jo eilių buvo pasirodę ir Lietuvos literatūrinėje spaudoje. Pagal Senghorą, Afrikos kultūra turi vertybių, kurių stinga šių dienų pasauliui — ypatingą emociingumą, intuityvumą, visumos pojūtį. Toji „nėgritūde“ teorija gal ir ginčytina, bet juk plačiai žinomas Afrikos meno poveikis Vakarų muzikai, tapybai, skulptūrai, ir jo anaip tol nepavadinčiau neigiamu. Dakaro seminare Senghoras skaitė vieną iš pranešimų ir labai gyvai dalyvavo diskusijose. Po mano pranešimo jis viešai uždavė klausimą apie Oskarą Milašį: pasisakė, laikas jį geriausiu XX amžiaus prancūzų poetu, ir paprašė plačiau informuoti apie jo lietuviškumą. Taigi, gavau progos dar dešimt minučių kalbėti Milašiaus ir Lietuvos tema. Įteikiau Senghorui knygutę apie lietuvių literatūrą, o vėliau kuluaruose su juo šnektelėjau ir nustebeš pamaciau, kad jis apie mūsų reikalus visai neblogai nusimano.

Praeitais metais pas Tomą Venclovą Jungtinės Amerikos Valstybės buvo išleistos iš Lietuvos jo žmona Natalija ir dukrelė Marytė.

— Ar buvo šioje konferencijoje ir svečių iš anapus geležinės uždangos? Gal teko kuria nors prasme su jais viešai ar asmeniškai susiremti?

— Be Senghoro, į mano pranešimą atsiliepė, kaip ir buvo galima laukti, Bulgarijos delegatė. Ji pareiškė, jog Lietuva sovietų prieglobstyje klestėta klesti, ir jog aš be reikalo nutylis tokius lietuvių rašytojus, kaip Juhan Smuul ir Chingiz Aitmatov (sic!). Man buvo duota pakankamai laiko atsakymui, todėl galėjau paaiškinti, kad Lietuva neviesai klesti ir kad Smuul su Aitmatovu nieko bendro su Lietuva neturi. Prisiminiau dar vieną dalyką. Šalia Dakaro yra Gorė salelė, o joje išpūdingas vergų prekybos muziejus. Mat, per tą salelę perėjo milijonai kankinių — JAV ir Brazilijos juodųjų protėviai. Išmintingas muziejaus direktorius pakabino jame plakata su užrašu: „Gorė, Dachau, Gulagas — kada gi tai baigsis?“ Papasakojau seminario dalyviams apie tą plakata ir pasakiau: laimė, Gorė ir Dachau yra praeities dalykai, bet Gulagas, didieji viso pasaulio nelaimei, dar nėra. Į tai bulgarė neberado ko atsakyti.

— Kokia nauda iš dalyvavimo tokiuose tarptautiniuose susibūrimuose asmeniškai Jums pačiam ir aplamai lietuviškam reikalui?

— Ar yra naudos lietuviškam reikalui iš tokių dalykų, kaip Dakarto susibūrimas — ne man spręsti, stengiuosi, kad jos būtų. Man asmeniškai nauda didelė, nes galiu

praplėsti savo akiratį. Beje, aplankiau ne tik Dakarą (o tai didelis, modernus ir įdomus miestas, primenantis Marseilę ar Nicą), bet ir žvalgiausi po jo tolimesnes apylinkes, kur jau prasideda tikroji Afrika su baobabais, termitynais, primityviais kaimeliais...

— Leiskite porą klausimų klustelėti apie labiau asmenišką sektorių. Berods universitete ne tik dėstote, bet ir pats mokotės. Kurias disciplinas dėstote kitiems, ir kurias studijuojate pats?

— Yale universitete šiuo metu dėstau tiksliai lietuvių kalbą. Visi mano studentai — kalbininkai nelietuviai (vienas jų, Marc Rosenstein, tiek pramoko lietuviškai, jog užsiprenumeravo *Draugą*). Rengiu tame pačiame Yale doktoratą iš slavistikos. Visus kreditus jau turiu susirinkęs, beliko disertacija.

— Akademinių laipsnių pasieki, ar ir toliau žadate pasiekti prie universitetinių katedrų? Ar visa tai netrukdo Jūsų literatūrinei kūrybai — poezijai?

— Pasilikti akademiniame gyvenime tikrai norėčiau ir, atrodo, turiu vilčių. Šiais laikais išsilaikyti humanitarinių mokslų srityje labai nelengva. Tačiau man ligi šiol nepapras-tai sekėsi. Būdamas emigrantas be jokio mokslinio laipsnio, jau šešeri metai dirbu universitetuose ir galiu iš to pakenciamai pragyventi. Daugiau tokių atvejų tiesiog nežinau. Džiaugiuosi ir didžiuojuosi, kad nepatyrčiau profesinio bankroto ir nebuvau apsunkinimas nei tautie-

čiams, nei giminėms arba artimiesiems. Tačiau poeziją esu gerokai atidėjęs į šalį. Rašau ir spausdinu amerikiečių moksliniuose leidiniuose daug darbų iš savo profesijos, o lietuvių periodikoje, taip tikriausiai pastebėjote, daug eseistikos ir kritikos. Kitkam neturiu laiko. Pagaliau man labai įdomu padirbėti naujuose žanruose, o eilėraščių savo profesija niekada nelaikiau. Vieną kitą parašau, bet spausdinti kol kas neskubu.

— Neseniai susilaukėte savo šeimos iš Lietuvos. Kaip jie čia Amerikoje prigyja, ir kaip laikotės dabar vėl kartu?

— Penkerius metus gyvenau Amerikoje be šeimos ir neturėjau mažiausios vilties kada nors pamatyti žmoną ir dukterį. Tiesa, palaikiau su jomis ryšį paštu, telefonu ir neviešais kanalais. Jokios kampanijos išvažuoti žmoną ir dukterį nekėliau, nes mano šeima to neprašė ir, kiek galėjau, suprausti, nepageidavo. Tačiau prieš porą metų neviešu kanalu gavau žinią, kad jos bandys išvažiuoti pagal vadinamąją „Izraelio visą“. Tas bandymas pavyko, nors kai kurių kludimų ir būta. Man pačiam sunkoka paaiškinti, kodėl joms pasisekė išvykti iš Sovietijos: visi juk žinome, kad yra daugybė priešingų atsitikimų. Vienas paaiškinimas būtų toks: aktyvesnių disidentų šeimų sovietai pas save laikyti nemėgsta — jeigu jau išmeta šeimos galvą, tai kartais raginate ragina išvykti ir jo artimuosius. Be to, juridškai nesu pabėgėlis — esu „nustodintas“ pilietybės. Gali būti ir

Saugioje liūdesio prieglaudoje

Praėjusių metų *Poezijos pavasario* antologijoje dalyvauja 79 poetai, 7 kritikai. Taip pat 28 grafikai. Spausdinama St. Anglickio prisiminimų ištrauka ir Vlado Mozoriūno dienoraštis „Pasikalbėjimas su savimi“. Iš vertimų randa-me čiuvašų folkloro pavyzdžius, puikiai išverstus S. Gedos, kelis rusų ir švedų poetus, nikaragvietį Ernestą Kardenalį, vengrą Dežę Tendorį. Iš užsienio lietuvių su M. Martinaičio įžangėle publikuojama Lidija Simkutė. Tegul neužsi-gauna poetė, bet jos lyriškoje nuotraukoje yra daugiau meilės gyvenimui, tuo pačiu ir sugestijos, negu josios kartėlio sklidinose miniatiūrose.

Liūdesio estetika — tai pagrindinis almanacho bruožas. Liūdeti,

taip, kad sovietai tikėjosi man paprasčiausiai sudaryti buitinių ir finansinių sunkumų — tris asmenis išmaitinti, tai vis dėlto ne vieną... Jeigu tokio išskaičiavimo būta, tai jų labai apsiriktą. Bet jie su manimi jau ne pirmą kartą apsirinka. Amerikoje esu pakenciamai įsikūręs (šeimą sutikau jau nuosavame name), ir šeimos atvykimas man yra tik didelis džiaugsmas. Žmona Natalija tuo tarpu mokosi anglų kalbos ir liauravimo meno; pririekus ji ieškos darbo (nebūtinai savo profesijoje), tačiau šiandien tokio gyvybinio poreikio dar nėra. Dukra Marytė lanko New Haveno St. Aedan School, o vasarą praleido lietuviškoje stovykloje Vermonte. Amerika ji labai patenkinta. Bet kad ir iš tikrųjų devynerių metų sutvėrimui čia tikras rojus.

— Labai ačiū už pokalbį, o Jums ir Jūsų šeimai linkime geriausios tolimesnės kloties. — Red.

atsirėmus į praeitį, gamtą, į asmeninius sielvartus, į dvasios prieblandas, dažnam poetui yra malonu, kadangi liūdesio keliai, keletai mūsų lyrikos plotuose yra tvirtai įminti. Eiliavimo ratai jais lengvai rieda. Bet ar skaitytojai tuo žavisi? Skonio dalykas. Man asmeniškai per dažnas graudulys, ypač be originalios rūbo, yra nuobodūs. Tokiu atveju kreipiu dėmesį ne tiek į turinį, kiek į pačią kalbą, į jos skaidrų grožį, net antraeilių eiliuotojų įnašą.

Alf. Maldonis statikiškose strofose apraudo praecinamumą. Eilėraštyje „Riba“ rašo: *Štai ir pasiektą / Riba paskutinė / Ir meilei / ir kančiai...* Jaunasis Vladas Kukulavienis eilėraštyje pradeda net savizudybės mintimi: *Gal tam, tik-tai ir gyvenu, / kad su savim susidoročiau, / kad pragyventų tėvas močia / Mane, be laiko pase-nau.* Kaip visuomet, klasiškai elegiškas Leonardo Gutausko vaizdymas savo gelme išsiskiria iš kitų. Ona Baliukonytė prašo: *Padovanok man auksinio / liūdesio žiedą su vos išūrimu vilties smaragdų.* Birutė Baltrušaitytė saulei tekant bučiuoja motinos kapą: *netikiu, kad ji numirė, ne...*

Panaši gaida plaukia puslapių puslapiams. Nieko nepadarysi — gėlos bei ilgesio šaltiniai Lietuvoje yra neišsemiami. Tai paveldėto podirvio turtai. Negali jų išdiovinti ir metų metais brukamas „faktas“, kad gyvenama po socializmo saule. Matyt, poetų ji nešildo.

Žinoma, yra knygoje ir kitokių nuotaukų. Eduardo Mieželaičio judrus ketureilias bei dveilias pilni pypkė rukančio kosmopolito šmaikštavimo — abejonių, autoironijos. „Autoportrete“ jis prisipažįsta: *Rašau eiles ir šiaip visoki šlamštą, / Nes ką gali, žmogau, daryt, kai / Tau horizontas ima ir sutemsta.* Mieželaičio manieringas nusiminimas bematant išga-ruoja ant savišaipos žaizdos: O.

PRANAS

Vėjo lietsargis (skulptūra, 23 cm) 1982

Klausimų slėniai ir kalnų atsakymai

Naujausioje Prano Gailiaus parodoje Paryžiuje (Galerijoj Atelier Lambert) galime tarp akvarelių ir grafikos matyti pirmą kartą išstatytas Prano skulptūras, kurios sužavėjo lankytojus savo originaliai išspręstu monumentaliskumu — kadangi tai yra jau mums pažįstamų Prano formų įsikūnijimas erdvėje.

Molyje įkūnytos, jos mūsų vaizduotę nuveda ten, kur formos kalba monumentaliskumu gamtos jautrumu. Grožyje forma yra laisva būti tuo, kuo jinai nori: saule,

aprengta gamtovaizdžiu; pumpurui noru; senovės legenda apie ežero karalių; miško šventę. Prasi-dėjusios gamtos, jos mums suteikia savo gimimo turtus ir prašo atsipalaiduoti magiškoj formų traukoj.

Parodai iš keturių metų darbo išrinkta 13 vidutinio formato skulptūrinių darbų ir 70 akvarelių. Tarp galerijos erdvės ir darbų yra su-rastas idealus balansas: skulptūros, lyg pievoj išbarstyti akmenys, puošiasi akvarelių gėlėmis, šakelėmis, debesimis — visa tai re-

gime kartu. Kada pastebim akvarelių klausimo slėnį, atrandam kalno atsakymą skulptūroje.

Šiuolaikiniame Paryžiaus meno kontekste, Prano Gailiaus paroda siūlo plastinių šaknų jautrumą — ir to abstraktiško augintinio darbuose, kasdienybė atranda savo reikšmę.

Paroda vyko Galerie Atelier Lambert, 62 rue de Boetie, 75008 Paris, nuo sausio mėn. 26 d. iki vasario mėn. 26 d.

Rima Puniškaitė
Paryžius

mane išmokė pajusti ir tuo pačiu išreikšti mano objektų plastiškumą. Anuo metu išgyvenau man visiškai naują išraiškos laisvumą, kiek vėliau, mano menininko refleksija nukrypo į Lietuvą. Pagaliau, 1967-8 metais, Milašiaus lietuviškų dainų vertimų paveiktas, sukūriau grafikos darbą, kur panaudota technika spontaniškai susilieja su lietuvių tautosakos elementais. Šiuos bandymus pratęsdamas, po kelių metų sukūriau Incablocus.

Mes, lietuviai, ar būtime Paryžiuje, ar Vilniuje, ar Chicagoje, visada išgyvename folkloro artumą. Jis yra ne tik vienos kurios tautos išraiška, bet tam tikra žmogaus kūrybinės dvasios linkmė.

Abstraktus menas mus nuostabiai išlaisvina. Jis vienintelis turi to dinamiškumo, kuris leidžia suklestėti liaudies meno formose slypinčiai plastiškumo jėgai. Abstraktus menas mane visiškai natūraliai pastū-mėjo išaukštinti mūsų lietuviško folkloro ženklus.

Pranas PRANAS

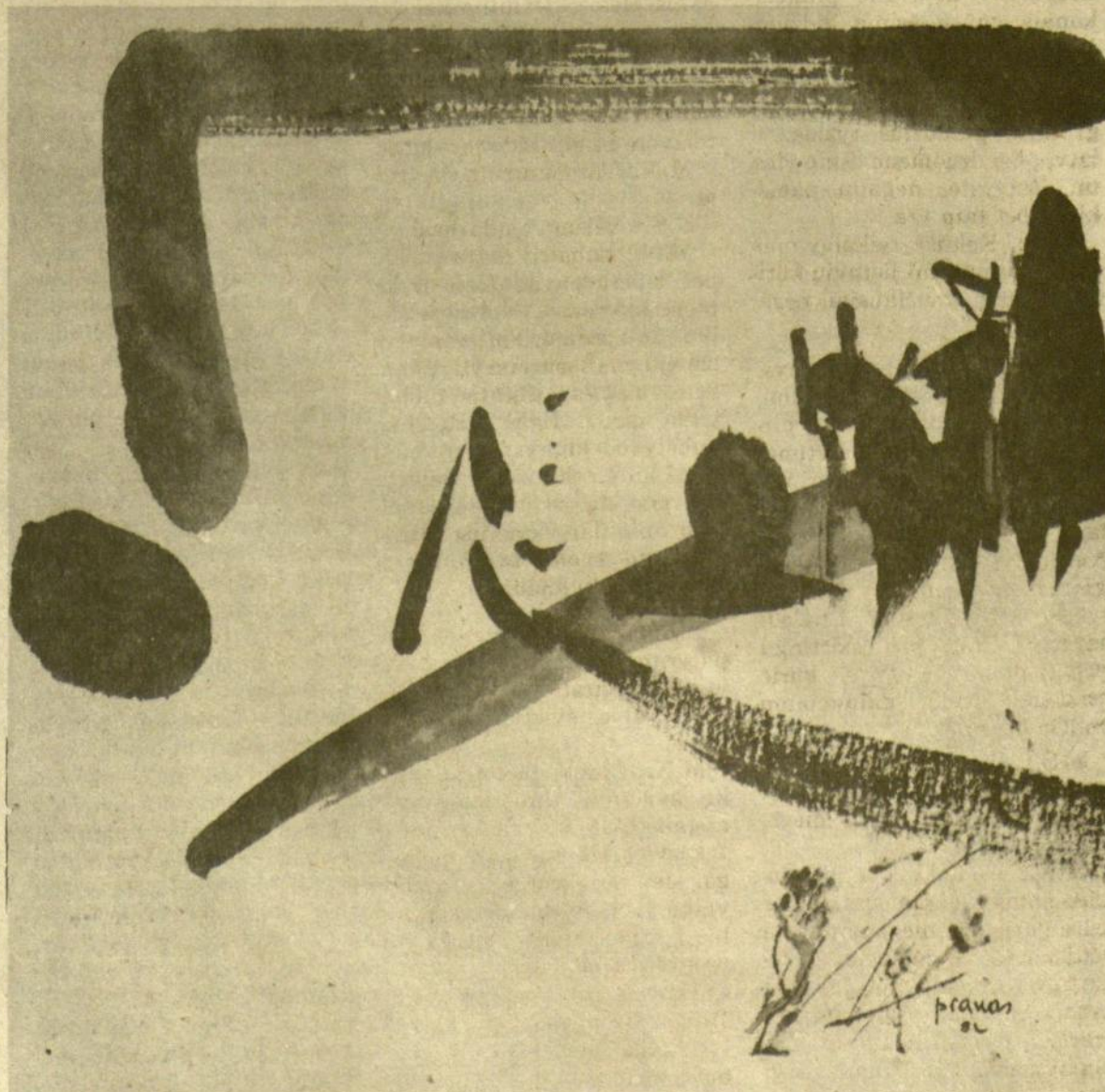

Pranas Gailius

„Ma Lithuanie natale...“
(Mano gimtoji Lietuva)

Savo kūryba perteikiu folkloro bei tam tikros erdvės dvasią — erdvės, kur medis ir kryžius kyla aukštyn tuo pačiu, vieningu judesiu. Šalia medžio ir kryžiaus dar yra ir žemė; ją iki šių dienų jaučiu tarsi prilipusią prie savo pirmųjų vaikystės klumpių! Žemė man yra medžiaga, tačiau tai medžiaga, išlaikanti sielos ženklus. Kurdamas, visada jaučiu išvidinį būtinumą, norą spalvų transponuoti į medžiagą, kuri būtų lanksti, pasiduodanti, kūrėjo rankų darbu perkeičiama į kažką gyvą. O dėl formos, sakysčiau, kad ji mano kūryboje gimsta, sekant bei pratęsiant medžio judesį. Tai atviros erdvės forma, panaši į mano gimtosios Lietuvos kryžius.

1950 m. laikotarpį įsigilinai į Fernand Léger kūrybą, toliau susitelkiau ties Matisse ir Kandinsky įgyvendintomis naujovėmis, kurios

Akvarelė, serija „Les Luberon“ 1982

Maralin Niska apie dainavimą

Kovo 19 d. „Draugo“ romano konkurso premijos įteikimo proga Chicago lietuviai išgirs New Yorko Metropolitan bei New York City operos teatrų solistę Maralin Niską, kuri drauge su čikagiečiu Algiu Grigu duos tarptautinių operinių arijų ir lietuvių kūrinių koncertą.

M. Niska, gimusi ir augusi Kalifornijoje, pradėjo muzikinį lavinimąsi, būdama 4 metų amžiaus. Iš karto mokėsi smuiko ir fortepijono, vėliau balso. Tėvų raginama, M. Niska nutarė studijoms rinktis ne muziką. Baigusi anglų literatūrą ir pedagogiką, kurį laiką mokytojavo Kalifornijos pradinėse mokyklose.

Apsisprendimas siekti muzikinės karjeros ją nuvedė į didžiulius operos teatrus JAV, Italijoje, Anglijoje, Olandijoje, Izraelyje, Meksikoje ir Pietų Amerikoje. Visur ji yra susilaukusi kritikų entuziastingų įvertinimų. Jos repertuare — per 40 operinių rolių, įskaitant „La Bohème“, „La Traviata“, „Tosca“, „Salomé“, „Manon Lescaut“, „Turandot“, „Suor Angelica“, „Madama Butterfly“, „Faust“, „Carmen“, „Aida“, „Norma“ ir daugelį kitų.

Maralin Niska kelis kartus yra dainavusi New Yorko lietuviams. Taip pat apie ją girdėjome, kuomet kartu su Algiu Grigu atliko pagrindines roles latvių kompozitoriaus Alfreds Kalnins operoje „Banuta“ pereitą vasarą Carnegie salėje New Yorke.

Nuo 1978 m. M. Niska gyvena Santa Fe, New Mexico su savo vyru, smuikiniu William Mullen ir jo dviem sūnum.

Pokalbį su Maralin Niska „Draugui“ pravedė Emilija Sakadolskienė.

E.S.: Nuo jūsų debiuto Metropolitan operos nacionalinio kolektyvo pastatyme 1965 metais esate dainavusi svarbiausiose JAV ir kitų šalių operos teatruose. Kas jus atvedė į mažiau žinomą lietuvišką sceną?

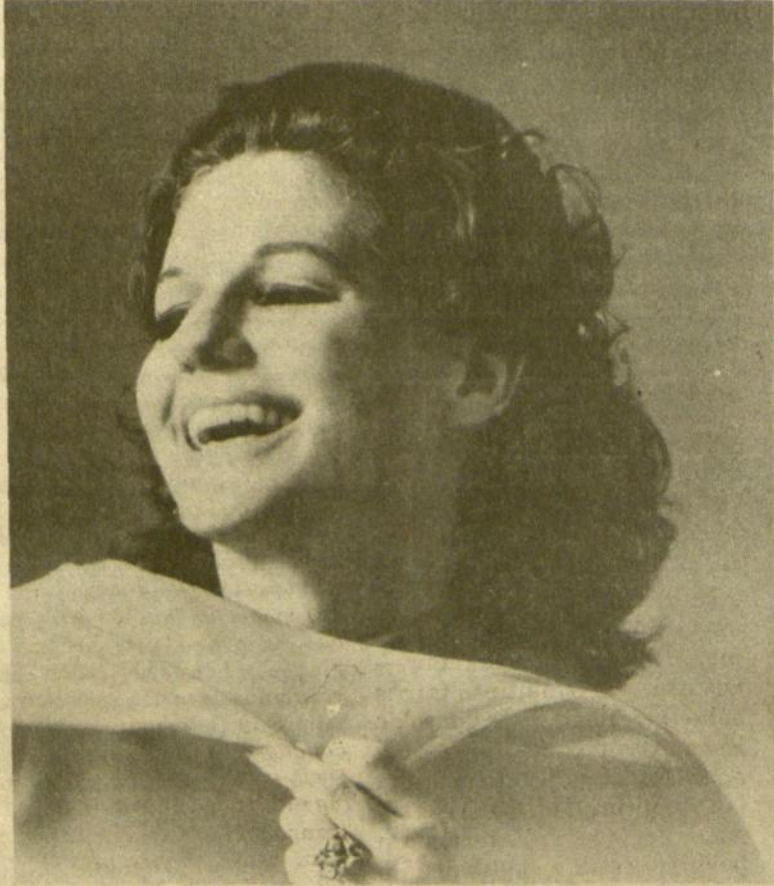
M.N.: „Mažiau žinomą“ — tai jūsų parinkti žodžiai. Juk lietuviai yra vienintelė tautinė bendruomenė, turinti savo nuolatinį operos kolektyvą. Mano ryšiai su lietuviais yra keliopii: mano vyras motiutė yra lietuvių kilmės; daug metų palaikau draugystę su Brooklyno lietuviams pranciškonais; mūsų šeima didžiulį darbą turi lietuvių draugų; mėgstu lietuvių folklorą. Taipgi turiu glaudžius ryšius su latvių bendruomene. Kaip visa tai išsivystė, negaliu paaiškinti, bet taip yra.

E.S.: Kokius reikalavimus stato dainuosimi lietuvių kūrinių, kurių, greičiausiai, nesate girdėjusi?

M.N.: Kiekvienas kūrinys, atliekamas svetima kalba, reikalauja to paties. Visų pirma turiu pasirūpinti vartimu, toliau išmokyti tikslu tarimą, paskui kūrinių įsisąmoninti taip, kad suprasčiau kiekvieno žodžio bei frazės mintį. Nepakanka mechanškai dainuoti tyliau arba garsiau. Pradedi suprasti, kad yra skirtingų rūšių *piano* ir *forte*, kurie priklauso nuo dainuojamo žodžio prasmės.

E.S.: Jūsų repertuaras tikrai platus ir nuolat plečiamas. Kuris iš kompozitorių mėgstamiausias?

M.N.: Nelauktas ir įdomus klausimas. Dažniausiai mane teirauja apie mėgstamiausią vaidmenį. Greičiausiai tikslinga būtų atsakymą dalinti į kelias plotmes. Matematinės precizijos požiūriu turbūt patraukliausias būtų Alban Berg. Puccini tuoj išaukia širdį, meilę ir grožį. Na, nepamir-

Maralin Niska (sopranas)

kim meistro Mozarto, tačiau čia pat persi Cherubini, Bachas, Haydn...

Kryptis, kuri man labiausiai prie širdies, turbūt yra 19 a. verizmas, nes veristų operos tobulesnės teatrinio atžvilgiu. Iš kitos pusės vaidybinis menas yra svarbus visam operiniam žanrui. Daug operos spektaklių yra nukentėjusių, kuomet dainininkai yra prasti aktoriai.

E.S.: Na, o kas gi būtų tasai mėgstamiausias vaidmuo?

M.N.: Įvairius vaidmenis mėgstu dėl įvairių priežasčių. „Tosca“ yra nepaprastai graži dėl savo dramatinės konstrukcijos. „Salomé“ yra tiesiog iššūkis dainininkei. Labai patrauklus yra Benjamin Britten „The Turn of the Screw“. Mane nepaprastai žavi „Suor Angelica“ — vienuolė, tik neklaus, kodėl — iki šiai dienai pati nesuprantu. Tai lyg dvasinis atsinaujinimas... ji nusizūdo, bet mirties valandą jai pasirodo jos vaikas ir Marija. Tai žmonijos vilties tema...

E.S.: Tėvų raginama, jūs studijavote ne muziką, o anglų literatūrą ir pedagogiką. Ar tai buvo prasminga?

M.N.: Be abejonės. Labai dažnai jauni dainininkai per anksti ir per greitai skuba į sceną, neduoda sau laiko asmenybei susiformuoti, interesams plėtoti. Dainininkai yra įdomesni, jeigu yra išsilavinę ne vien savo pasirinktoje profesijoje.

E.S.: Jūs kurį laiką mokytojavote pradinėse mokyklose. M.N.: Taip, antrame skyriuje.

E.S.: Nelengvas darbas!

M.N.: Labai jį mėgau. Taip pat buvau pavaduotoja ir kituose skyriuose. Kol nepradėjau dainavimo karjeros, tas padėjo man susidaryti finansines sąlygas gilintis dainavimo mene. Ilgą laiką, nuo ankstyvos jaunystės, maniau būti bibliotekininke. Baigusi universitetą, nenorėjau pagaltoti apie dar vienerius metus studento suole, tai nutariau pradėti mokytojauti.

E.S.: Kadangi esate turėjusi patyrimo pedagogikoje, būtų įdomu išgirsti jūsų komentarus apie švietimą Amerikoje.

M.N.: Mano nuomone, vaikų švietimas Amerikoje yra apgailėtinas. Tai, ką mes darome savo vaikams, yra siaubinga. Jei nešviesime tinkamai vaikų, jie neturės ateities. Nuolat mažinamos mokyklų programos, o vieton to lėšos skiriamos ginklų gamybai. Tvirtai tikiu, kad mokyklos turėtų būti pirmoje vietoje ir mokytojai turėtų būti geriausiai apmokami mūsų visuomenės nariai.

E.S.: Muzikinis auklėjimas šio krašto mokyklose yra gana paviršutiniškas ir nepakankamas. Iš kitos pusės daug kas pastebi, kad amerikiečiai muzikos atlikėjai yra geriau pasiruošę už europiečius.

M.N.: Aplamai kalbant, amerikiečiai dainininkai yra geriau paruošti, pasižymi žymiai didesne inteligencija, yra geresni aktoriai. Jie turi mokėti dainuoti mažiausiai keturiomis kalbomis, kai tuo tarpu europiečiai dažnai pasitenkina tik savo gimtąja kalba. Tačiau nemėgstu lyginti Amerikos su Europa. Daug kas priklauso tiek nuo mokyklos, tiek nuo paties asmens.

Galui tik pridurti: man gėda, kad Amerika nesididžiuoja tiek, kiek galėtų ir turėtų didžiuotis savo talentingais menininkais. Pavyzdžiui, minint nepriklausomybės 200-tąsias metines (1976 m.), daug kas žvilgčiojosi į kitus kraštus, ieškodami talentų, o galėję pasiziūrėti į čia pat esančius kūrėjus. Aišku, turime pripažinti ir suprasti savo europinę kilmę, bet ilgainiui teks susirasti ir savo kultūrinę identitetą.

E.S.: Įdomu, kad jūs nevykote į Europą, karjeros ieškodama, kai tuo tarpu daug amerikiečių dainininkų tuo tikslu keliai per Atlantą.

E.S.: [domu, kad jūs nevykote į Europą, karjeros ieškodama, kai tuo tarpu daug amerikiečių dainininkų tuo tikslu keliai per Atlantą.

E.S.: Ar kartais netenka apgailėti dėl tokių suvaržymų?

M.N.: Ne. Visada esu sunkiai dirbusi, o atpildai visuomet buvo dideli. Šiuo metu, gyvenant čia Santa Fe, yra kiek sunkiau, nes čia kitoks gyvenimas. Kai buvau New Yorke, drauge su kitais muzikinės bendruomenės nariais, buvo lengviau — mes visi tokie buvome ir panašiai gyvenome.

Pašaliniai žmonės nesupranta, kokia reiklė yra dainavimo profesija. Ji pareikalauja atsakyti visko, išreikalauja visiško pasišventimo. Vos belieka pakankamai laiko šeimai pasirūpinti.

E.S.: O šeima, ar suprantate?

M.N.: O, taip. Mano vyras yra muzikas atlikėjas, tai jam aiškinti niekad ir nereikėjo. Dainavimas pareikalauja daug energijos ir sveikatos. Dainininkas be geros sveikatos turės daug problemų. Tačiau jeigu save prisiziūri, tuomet lengviau ir dainuoti, ir rūpintis likusiu gyvenimu. Iš kitos pusės, neatsimenu, kada paskutinį sykį nebūčiau šalia savęs turėjusi pluoštą gaidų...

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

M.N.: Tam tikra prasme pabuvimas Europoje yra laukimo periodas. Ten teatrai yra mažesni. Nuvykę jauni dainininkai dar formuojasi, moko, įgyja patirties... Tuo tarpu aš pasilikau Los Angeles ir praleidau penkerius metus, kasmet išmokdama po penkias operines roles. Kai išvykau, operos teatro menas man jau buvo gana gerai pažįstamas.

E.S.: Kiek žinau, jūs pati dabar duodate dainavimo pamokas.

M.N.: Taip. Tai įvyko atsitiktinai: draugės paprašyta, pradėjau mokyti jos dukrą. Dabar, ką gi — per pastaruosius trejus metus studijos duris yra varstę apie 50 mokinių.

E.S.: Kai kurie dainininkai privengia mokyti, bijodami sugadinti balsą arba klaidinga kryptimi vesti jauną talentą.

M.N.: Aš nesibijau sugadinti balsą. Tokios problemos atsiranda tuomet, kai stengiamasi išgauti tai, kas tebėra už mokinio ribų. Balsą reikia treniruoti. Svarbu jį praplėsti, į visas puses stiprinti, tai daryti nuosekliai, bet atsargiai.

Nėra labai svarbu balsui tuojau surasti apibūdinančią etiketę. Antai, mano pirmoji mokytoja buvo įsitikinusi, kad aš mecosoprana ir toliau už aukštąją „si“ nedainavau. Vieną dieną pati pamačiau, kad galu išdainuoti aukštesnes gaidas. Pati lavindamasi pasiekiau aukštąją „mi“.

E.S.: Ar ketinate ateityje pašvęsti daugiau laiko mokytojamumui?

M.N.: Dažnai nenorėčiau nustoti dainuoti. Tačiau turiu prisipažinti, kad man mokymas duoda didesnę atpildą negu dainavimas bet kada yra davęs. Dainininkai nuolat pergyvena elgesio sindromus, kurių nelabai mėgstu, k.a. „Kaip aš atrodau?“, „kaip aš skambu?“, „ką jie galvoja?“, „kaip aš jaučiuosi?“. Toks žmogaus paskendimas savyje ir susirūpinimas savimi man niekada nebuvo patrauklus. Mano noras tapti profesionale dainininke niekuomet nebuvo viską nustelbianti aistra, gal todėl, kad tikslo pasiekimas niekuomet nebuvo pernelyg sunkus. Suprantama, toks pasakymas kai kam gali atrodyti keistokas.

E.S.: Šalia karjeros, jūs turite ir šeimą, ir kitus interesus.

E.S.: Ar kartais netenka apgailėti dėl tokių suvaržymų?

M.N.: Ne. Visada esu sunkiai dirbusi, o atpildai visuomet buvo dideli. Šiuo metu, gyvenant čia Santa Fe, yra kiek sunkiau, nes čia kitoks gyvenimas. Kai buvau New Yorke, drauge su kitais muzikinės bendruomenės nariais, buvo lengviau — mes visi tokie buvome ir panašiai gyvenome.

Pašaliniai žmonės nesupranta, kokia reiklė yra dainavimo profesija. Ji pareikalauja atsakyti visko, išreikalauja visiško pasišventimo. Vos belieka pakankamai laiko šeimai pasirūpinti.

E.S.: O šeima, ar suprantate?

M.N.: O, taip. Mano vyras yra muzikas atlikėjas, tai jam aiškinti niekad ir nereikėjo. Dainavimas pareikalauja daug energijos ir sveikatos. Dainininkas be geros sveikatos turės daug problemų. Tačiau jeigu save prisiziūri, tuomet lengviau ir dainuoti, ir rūpintis likusiu gyvenimu. Iš kitos pusės, neatsimenu, kada paskutinį sykį nebūčiau šalia savęs turėjusi pluoštą gaidų...

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

Japonų haiku

Žiema

Nėra padangės,
nėra žemės, o sniegas
krinta ir krinta...

HASHIN (gimęs 1864)

Kalnų kaimelis:
po stora sniego pluta
vandens garsai.

SIKI (1867-1902)

Kalnus ir lygumas
pasigrobė sniegas,
nieko neliko.

JOSO (1662-1704)

„Prašau nakvynės“,
ir numeta kardą.
Už lango pūga.

BUSON (1716-1783)

Žvakės šviesoje
matau štai vėją naktį, —
vakaro sniegą.

RYOTA (1718-1787)

Prašau trobelės!
Ir snieguolės ant lovos
yra iš rojaus.

ISSA (1763-1827)

(Iš anglų kalbos vertė A.R.)

Sniegas, mėnulis,
ir šalia jų per miglas
kyla rytmetys.

MICHIKO (mirus 1818)

Mano sniegas!
Galvoju, koks lengvas jis
ant mano skrybėlės. (1)

KIKAKU (1661-1707)

(1) Kikaku sukūrė šį haiku, stebėdamas kiniečių poeto Su Tun-po (1036-1101) portretą, kuriame jis vaizduojamas su didele, gausiai apsnigta skrybėle: sava našta nesunkti.

(2) Įeidamas užėjęs, pakeleivis numeta savo kardą: mano intencijos taikingos.

(3) Issa buvo labai neturtingas. Gyveno vargingoje lašinėje, pro kurios plyšius vėjas pribloškėdavo sniego ant grindų ir lovos. Tačiau jis buvo giedros dvasios žmogus. Jam pasimirus, šis haiku buvo rastas po jo pagalve.

Ką tenka paaukoti, idant reikėtų profesiniame darbe?

M.N.: Dainavimas reikalauja visiško pasiaukojimo. Turiu visko saugotis, o iš šalutinių dalykų daryti tik tai, kas būtinausiai reikalinga. Pavyzdžiui, kai kiti eina pasivaikščioti šaltą dieną sniege, tupiu viduje. Kino filmų ir kitokių asmeninio malonumo ekskursijų tenka atsisakyti.

E.S.: Ar kartais netenka apgailėti dėl tokių suvaržymų?

M.N.: Ne. Visada esu sunkiai dirbusi, o atpildai visuomet buvo dideli. Šiuo metu, gyvenant čia Santa Fe, yra kiek sunkiau, nes čia kitoks gyvenimas. Kai buvau New Yorke, drauge su kitais muzikinės bendruomenės nariais, buvo lengviau — mes visi tokie buvome ir panašiai gyvenome.

Pašaliniai žmonės nesupranta, kokia reiklė yra dainavimo profesija. Ji pareikalauja atsakyti visko, išreikalauja visiško pasišventimo. Vos belieka pakankamai laiko šeimai pasirūpinti.

E.S.: O šeima, ar suprantate?

M.N.: O, taip. Mano vyras yra muzikas atlikėjas, tai jam aiškinti niekad ir nereikėjo. Dainavimas pareikalauja daug energijos ir sveikatos. Dainininkas be geros sveikatos turės daug problemų. Tačiau jeigu save prisiziūri, tuomet lengviau ir dainuoti, ir rūpintis likusiu gyvenimu. Iš kitos pusės, neatsimenu, kada paskutinį sykį nebūčiau šalia savęs turėjusi pluoštą gaidų...

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

(Iš anglų kalbos vertė Romas ir Emilija Sakadolskiai.)

Mokslininko kelionės Artimuose Rytuose

Antanas Rubšys, SV. RAŠTO KRAŠTUOSE. Išleido Krikščionis Gyvenime, 1982 m. Spausdino Nek. Pr. Marijos seserys, I.C.C., Putnam, CT 06260. Įrašus piešė Paulius Jurkus. Meniška apipavidalino ses. O. Mikailaitė. Žemėlapis paruošė S. A. Romano. 430 psl., kaina \$9,00, pre. \$6,75. Gaunama „Drauge“.

Autorius — kunigas, įšventintas jau išeivijoje 1948 m. Teologijos ir Šv. Rašto specialistas, dėstęs San Diego kunigų seminarijoje, o nuo 1957 m. Manhattano kolegijoje, New Yorke. Šiame stambiajame tome aprašo savo studijines keliones po Iraką, Iraną, Turkiją, Tunisą, Egiptą ir Jordaniją. Tai nėra rinkinys lengvų nuotykių reportažų, o suglaustai nusakytų studijozų stebėjimai. Autorius ne tik gerai pažįsta Šv. Rašto vietas apie šiuos kraštus, bet yra gerai susipažinęs su jų istorija, archeologiniais tyrimais, moka daugelį dabarties ir senovės kalbų, žino tų kraštų senovės tikybas ir jų mitus ir sugeba praversti paraleles tarp pastebėtų dalykų, jų istorijos faktų bei Šv. Rašto duomenų.

Rašydamas suglaustai, suminėdamas didelę daugybę lankytų vietų, autorius nepasilekia sausų protokoluočių, o gyvai nupasakoja vietas papročius, įvykius su sutiktaisiais žmonėmis, įveda į archeologijos atskleistas įdomybes, sumini su lankytomis miestais susietus istorinius įvykius, tekstą pagyvina legendų įtarpomis, supažin-

dina su mokslininkų laimėjimais, pvz. kyliaraščio iššifravimu, duoda žinių apie gyventojų senovės ir dabarties religijas, pavaizduoja muzulmonų ir kitų rytiečių gyvenimo būdą, drauge neaplenkdamas ir pasakojimų apie anų šalių viešbučius, restoranus, valgius, drabužius, įterpdamas tai linksma dialogą, tai pacituodamas kokią būdingesnę uolose iškalta senovės istorijos posakį, tarpais nevengdamas net daryti palyginimų su savo gimtosios Žemaitijos gyvenimu.

Vaizduodamas arabo gražbylystę, jis perteikia jo „šelmišką“ posakį: „Moters grožį atspindi jos veidas, o vyro — iškalbus lietuvis... Išmintis nutūpė ant prancūzo (Vakarų žmogaus) galvos, ant kiniečio rankų ir ant arabo liežuvio...“

Būdamas lingvistas, jis skaitytojui kartais paaiškina mūsų dažniau vartojamus, bet mažiau suvokiamus, žodžius. Pvz. pažymi, kad šachmatų lošėjų vartojamas baigminis žodis „šach-mat“ reiškia „karalius mirė“, šachmatų vardas persiškas, o žaidimo pradžia siekia Indiją.

Knyga apima labai daug vietų ir faktų. Savo pasakojime autorius taupus žodžiuose, bet detalus aprašymuose. Knygos skaitymą labai palengvina tekstų suskirstymas mažais skyreliais, įvedant būdingas antraštes.

Autoriaus kalba daug kur (Nukelta į 4 psl.)

Ingrida Blekytė Sofoklio Antigonės rolėje

Antigonė — Ingrida Blekytė
Kreon — Jack McLaughlin
Gray
Ismene — Mary Loquvam
Eurydice — Virginia Smith
Teiresias — Bov Keenan
Haemon — William Brown
Choristė — Pauline Brailford
Choristas — Michael Tezla
Sargybinis — James Hartman
Režisierius — Timur
Djordjadze
Vertimas — David Grene
ir Wendy O'Flaherty

Vaidinimas statomas University of Chicago Court Theatre. Premjera įvyko vasario 24 d. Spektakliai tęsis iki kovo 20 dienos, trečiadieniais, ketvirtadieniais ir penktadieniais 8 v.v. ir šeštadieniais 2:30 v. p.p. bei 7:30 v.v. 5535 S. Ellis Ave.

Senovės graikų dramų žiūrovams žodis buvo viešpats, nes visus tragedijų siužetus minia atmintinai žinojo, taip panašiai, kaip mes dabar Kristaus gyvenimą. Fabuloje staigmenų nebuvo. Staigmena ir grožį sudarė teksta. Šiame Court teatro spektaklyje girdėjome naują Sofoklio teksto vertimą, pritaikytą šių dienų auditorijai, todėl sveikintini Grene ir O'Flaherty, kurie tragedijos tekstą padarė suprantamą ne vien dievam, bet ir žmonėms.

Pakilus žvejo tinklo užuolaidai veiksmas vyksta smėlėtoje arenoje (tarsi didelėje smėlio dėžėje žaidžiamame savo likimą), kurioje po neseniai laimėtos kovos tebetūdo išmėtytos ginklų skeveldros. Į scenos aukštį kyla pora stačių aukštų laiptų, jų viršuje veržiasi į dangų šventieji padėkos dūmai, kurie atsispindi milžiniškuose veidrodžiuose — tarsi simbolinė pranašystė žmogiškosios kelionės pabaigos.

Laiptai, scena bei sceninės angos, dengtos austine šurkščia maišo medžiaga, kuri kartu su smėliu sukuria asketišką, stoiką nuotaiką. Išradingi, kuklūs, antikinės Graikijos kostiumai, bei vykusiai panaudoti elektroninės muzikos garsai prisidėjo prie spektaklio neeilinio pasiekimo, apie kurį jau spejo labai teigiamai atsileipti ir didieji Chicago laikraščių teatro kritikai.

A. Okun, scenos projektuotojas, labai išradingai bei originaliai išsprendė sceninės butaforijos bei reikmenų paskirtį. Reikia Antigonei laiptų — tuoj pat sargybiniai, suklaupe, iš rankose laikomų plokščių, juos ir padaro. Reikia kolonų — tuoj pat iš smėlio jos, kaip milžinai, ir pakyla. Baigminėje scenoje šios kolonos tikrai nepaprastai efektingai pasitaravo, sukurdamas slopinantį vaizdą: mes čia mirtingieji, lyg vabzdžiai, prieš tūkstančius metų išliekantį marmurą.

Visi profesionaliai aktoriai savo paskirtį atliko įtikinčiai. Žiaurusis Kreonas vietomis priminė savo galybėje išprotėjusį anarhistą. Nereikėjo didžiulio choro; tik du naratoriai, aiškiu žodžiu užpildė fabulos tėkmę. Kontrastingas buvo aklašis pranašas Teiresias, kuris nors ir skarmaluotuos elgetos rūboose, prabilo pranašišku rimbūnu: „Kitiem skirtas blogis sunaikins tave“.

Chicago City teatras nedidelis, bet parenka gerus, daugiausia klasikinius veikalus ir rūpestingai paruošia vaidybai, įtraukdamas profesionalius aktorius.

J. Pr.

Pagrindinėje Antigonės rolėje Ingrida Blekytė sukūrė savitą, originalų, nepamirštamą charakterį. Karaliaus Oedipo dukrą galima įvairiai įsivaizduoti bei įvairiai interpretuoti. Ingridos interpretacijoje matėme švelnią, moterišką, savo šeimai, ypač broliui, pasiaukojančią seserį. Savo plieniniu nusistatymu ji buvo dramatiška, nesvyruojanti, žėruojanti, bet priėjime liko lyriška su įtikinančia žmogiška šiluma. Ši Ingridos rolės interpretacija ir yra ta jos paslaptis, kuria ji pavergia savo auditoriją. Klasikinio teatro mėgėjams ši Sofoklio tragedija suteiks malonaus pasigėrėjimo, o ypač todėl, kad pagrindinėje rolėje žvaigždė šviečia Ingrida Blekytė.

Dalia Kučėnienė

Chicago teatruose

„Dvasių“ komedija

Chicago lietuvių kaimynystėje esantis Drury Lane teatras (Martinių restorane, 2500 W. 95 St.) stato „Goodbye ghost“ komediją. Autorius H. J. Kennedy — dramos kritikų premija apdovanojamas Broadway scenos garsenybė. Režisierius Tod Booth — jau 22 metai vadovaujas pastatymams trijuose Drury Lane teatruose Chicagoje. Komedijoje — žmonės pasirodymai dvasios pavidale sustiprina meilės ryšį šeimoje. Yra nemažai komiškų situacijų, nors veikalas be didelių staigmenų. Pirmaujantis aktorius Claude Akins, Northwestern universiteto absolventas, pasižymėjęs Broadway teatruose ir filmuose. Jo žmonos vaidmenį — Rachel Stephens, pasireiškusi filme, magistro laipsnį baigusi Goodman dramos mokyklą De Paul universitete. Kiti aktoriai irgi su geru pasirodymu.

Anouilh'o Antigonė

Prancūzų dramaturgo Jean Anouilh tragediją „Antigonė“ šiuo metu stato Chicago City teatras, 410 S. Michigan. Pagrindinis veikalo turinys yra paimitas iš klasikinės Sofoklio tragedijos tuo pačiu vardu, bet Anouilh'is ją savaipe perkūrė, sumodernindamas, suaktualindamas, perpindamas egzistencialistiniais bruožais. Vaidyboje pasireiškė stiprūs aktoriai: Bellary Darden (Antigonė) — baigusi Indianos universitetą, Joseph Ehrenberg (Kreonas) — sumanus šio pastatymo režisierius, Gregory Byshenk (Hemonas) — specializavęsis Northern Illinois universitete, Paul Kindlon (sargybinis, pasiuntinys) — baigęs filosofijos studijas New Yorko valstybiniame universitete. Ir kiti aktoriai patyrę vaidyboje.

Chicago City teatras nedidelis, bet parenka gerus, daugiausia klasikinius veikalus ir rūpestingai paruošia vaidybai, įtraukdamas profesionalius aktorius.

J. Pr.

Is jaunųjų muzikų konkurso, suruošto JAV LB Kultūros tarybos š.m. vasario mėn. 19 d. Clevelande. Viršų — kairėje: A. Šepetytė, fleita laimėjusi pirmąją vietą, dešinėje: dainuoja Vita Polikaitytė.

Apačioje — kairėje: dainuoja Vilija Mozūraitytė iš Vokietijos, dešinėje: duetą dainuoja Rūta Pakštaitė ir Carmen Valencijūnas-DeMichael, laimėję pirmąją vietą. Nuotraukos Vlado Bacevičiaus.

Mokslininko kelionės

(Atkelta iš 3 psl.)

pasizymi vaizdumu. Jam beždžionės „babaliuoja“, tykų, ramų, be bangų upės vandenį jis aptaria: „Nilas be garbanų“. Momento prasmingumą jis trumpai išryškina: „Plepi tykla prašnekina“. Autoriaus žodynas platus, su įsisavintais naujūniais, kaip — pakanta, savimonė ir kt., nors dar pavartoja retkarčiais ir neteiktiną žodį, kaip pvz. „žingėdus“ ar netikslų posakį, kaip „susirandu burlaivį kelionei ant Nilo“ (344 psl.).

Rankraštis matyt buvo anksčiau paruoštas, kad daugiausia dar vartojama forma „piauti“, nors į knygos galą išnyra ir dabar priimtoji forma „pjauti“. Apskritai, kalba gera, dail. P. Jurkaus piešti įrašai ir ses. O. Mikailaitės apipavidalinimas knygą daro patrauklią, tuo labiau, kad joje nemažai nuotraukų, o orientacijai padeda keletas žemėlapių. Reikia pasidžiaugti autoriaus darbu ir prel. dr. V. Balčiūno vadovaujamos Krikš-

čionis Gyvenime leidyklos iniciatyva, duodant tokį svarų veiklą mūsų publikai.

Juozas Prunskis

Žodinė istorija

Iš Washingtono į Chicago atvykusi tautotyrininkė Elena Bradūnaitė praves žodinės istorijos rinkimo pratybas Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje kovo 19 dieną 2 val. p.p. ir Jaunimo Centre kovo 20 dieną 10 v.r. Šios pratybos yra dalis didesnio jaunimo projekto „Lietuviškasis paveldėjimas: daugiopio jaunimo pažintros“, kurį remia JAV valdžios įstaiga National Endowment for the Humanities.

Elena Bradūnaitė jau ir anksčiau yra daug dirbusi tautosakos ir žodinės istorijos srityse. Su Algimantu Kezija, S.J. yra dokumentavusi Pennsylvanijos lietuvių angliakasių patirtį. Šiuo metu ji dirba, kaip etninio studijų specialistė American Folklife Center, Library of Congress, Washington. Chicagoje ji supažindins jaunimą ir visus šia sritimi besidominčius, su žodinės istorijos siektiais ir jos rinkimo metodika. Pagal jos duotas gaires jaunimas išmoks, kaip praveisti savo artimųjų apklausinėjimą, renkant medžiagą žodinės lietuvių istorijos programai „Lietuviškojo paveldėjimo“ projekto rėmuose. Jie paruos juostelių įrašus ir rinks nuotraukas bei rašytinius dokumentus apie lietuvių emigraciją į JAV prieš pirmąjį pasaulinį karą ir po antrojo. Šių metų vasarą numatoma sutelktinė žodinės lietuvių istorijos paroda.

• *Laiškai lietuviams* nr. 1 (1983 sausis). Religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas, leidžiamas tėvų jėgomis. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.

Šalia apskaičiuotų straipsnių religinėm temom, skatinančių į asmenišką dvasingumą, šiame numeryje akį pagauna ir kun. Vytauto Bagdanavičiaus atsiminimų žiupsnelis apie Nepriklausomybės laikų filosofą Praną Kuraitį ir įvadas į jo mąstymą bei Rimvydo Šilbajorio Iechoko Mero romano *Sara* recenzija, atskleidžianti jo svarbą dabartiniame kontekste. Kaip ir kiekviename numeryje, „Kalbos“ skyrius naujins savo paaškinimais apie taisyklingą kai kurių žodžių rašybą ir vartoseną.

Velykaičiai ir audiniai

Naujai išleistas Antano Tamošaičio knygos *Lithuanian Easter Eggs* sutiktuvės penktadienį, kovo 18 dieną, 7:30 v. v. Jaunimo centro kavinėje ruošia Lietuvių tautodailės instituto Chicago skyrius. Iš Kanados atvyks autorius prof. Antanas Tamošaitis. Apie knygą kalbės tautotyrininkė Elena Bradūnaitė iš Washingtono. Vakaronės metu vyks margučių paroda ir bus rodomas Lietuvių tautodailės instituto susuktas filmas „Lietuvių audinių menas“.

Rimvydas Šilbajoris
Nuotrauka Vytauto Maželio

Liūdesio prieglaudoje

(Atkelta iš 2 psl.)

Kad ir gamtos saugos idėja, ar tradicinė meilė savo kraštui. Tačiau, kaip pastebi kritikė, „gamtinė poezija kuriama lyg iš inercijos, atsiremiant į labiausiai tradicijų išbulintą kalbą... Bet čia jau prieinama prie ribos — neišvengiamai kartojamasi“.

Ir dar kaip. Panašiai kaip ir su liūdesio būsenomis. Vistiek ir šioje vienydybėje pasitaiko idomių vingių. Vytautas Rudokas gamtai skirtuose ketureiliuose taikliai nusakoma gamtinio eilavimo pobūdį: *Mes patys pinamės vainiką / Tai iš gelių, tai iš erškėčių*. Tatjanai Rostovaitė, atostogaujanti Rusijoje, *sijonai mirga / lyg pavasario vainikai*. Mykolui Karčiauskui *Liudvikas / Rėza Karvaičiuose renka / žiedlapių ašaras rankom*. (Gera pastebėta — rankos skirtos rinkimui.) Stasys Anglickis nuštemba: *Ir vis dėlto šviečia saulė*. Debiutuojantis poetas Vyt. V. Landsbergis basa širdimi pasislepia žolė, tuo tarpu Vladas Baltuškevičius guli aukštelininkas žolė. Violeta Sagaitytė dainuoja apie tai, ko nematė: *Nematiau, kaip ši rytą ant žemės riekės / Nulaužė vaivorykštės lašas*. O Jonas Graičūnas aiškiai mato padangę vaivorykštės arkos mirazą.

Kai kurie poetai nenujaucia, kad jų inertiška glamonė su gamta kartais atrodo juokinga. Štai Bronius Ribokas trokšta patekti į tankų mišką, *kur rytmetinės rasos tyla / ir vaikšto išdidžiai pilki ežiai*.

Ne tik lyrišku grožiu, bet ir meditacine šviesa spindi Gražinos Cieškaitės ciklas, skirtas poetui Cvetajevai. Skaitytojas turi atidžiai įsiklausyti, netgi prieš tai susipažinti su įžymios rusų lyrikės tragiška biografija. Pirakina giliamintė aktuali medžiojamų kuparkos ir poezijos paralelė S. Gedos kūrinėje. J. Vaičiūnaitė restauruoja „Kestutaitių“ istorinius paveikslus, išryškindama pačias būdingiausias detales. Vyt. Bložės turiningų polifoniškų išsilaikymų per vieną ar du skaitymus neįveiksi. Čia tiek likiminio svorio, visokių bendražmogiškų prasmų, nelyginant Rainerio Maria Rilkes elegijose. Autentiškas balsas skamba iš debutantės Ritos Miniškauskaitės ilgų elegiškų eilučių. Ji atsiveria visa savo asmenybe, su lieja gamtovaizdį su pergyvenimo emocija, su ritmu, lankščia improvizacija. Nepasiduoda nudėvėtam simbolizmui.

V. Daujotytės nuomone, poezija šiandien nėra pakankamai populiari. „Poezijos sveikatai reikia skaitytojų. Ne tik moterų, mergaičių, užpildančių poezijos vakarus, bet ir vyrų. Poezija turi būti reikalinga“.

Tai labai prasmingi žodžiai. Bet

Rimvydas Šilbajoris Chicagoje

Praeitų metų gale Akademinių skautijos leidykla išleido Rimvydo Šilbajorio knygą *Žodžiai ir prasmė: literatūra šiandien Lietuvoje*. Rimvydas Šilbajoris yra slavistikos profesorius Ohio valstybiniame universitete, Columbus, Ohio. Lietuvių literatūros klausimais jis rašo mūsų bei amerikiečių periodikoje; jo paruošta išėjusių lietuvių rašytojų studija *Perfection of Exile* išleido Oklahomos universiteto leidykla 1970 metais.

Naujosios prof. Šilbajorio knygos pristatymas, kurį rengia Akademinių skautų sąjūdis, ir į kurį

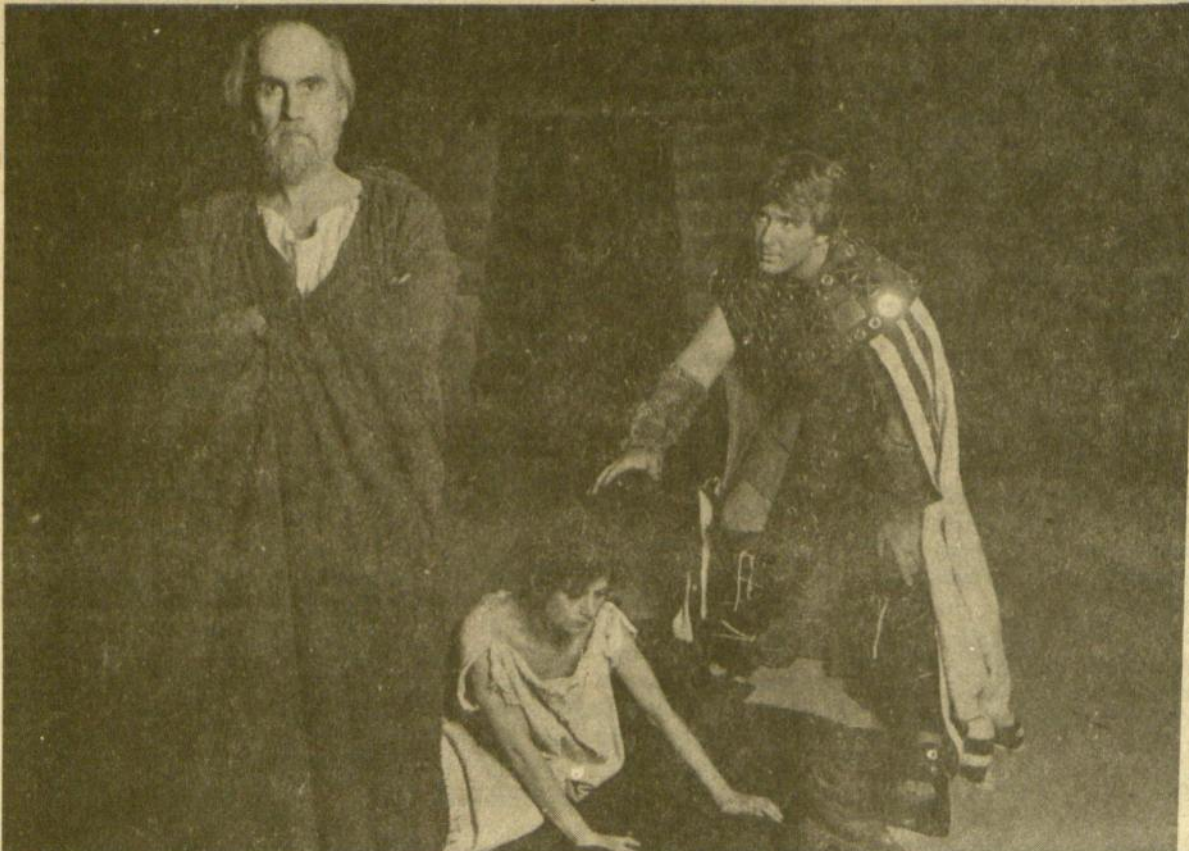
aš abejoju, kad kokių nors programiškumu įmanoma žmonėse padidinti poreikį poezijai. Poezija yra meno žanras ir kaip toks priklauso nuo laiko dvasios įnorių, nuo gyvenamų aplinkybių. Kai šalia klesti politinis smurtas, vaidmainystė, melas, išnaudojimas, karo grėsmė, švelniai liūdinti lyrika atsiduria periferijoje. Blogiausia, kad poetai, kurie trokšta susiremti su blogiu, yra verčiami tylėti. Jei prabyla apie degančias problemas, tai tik vėsiomis užuominomis, kurių dažnu atveju net ir išprusę kritikai negali atspėti. Įprantama viską slėpti.

Tik dėl do *Poezijos pavasaryje* visiškai nerandu tiesaus, atviro išsūtkio. Nerandu religinės poezijos. Jokio aktualaus politinio siužeto. Nei vieno prieš valdžią nukreipto posmelio. Nėra pranašiško pykčio. Nėra ir dar kurį laiką nebus, nes sovietų galingoji ponija atviro poetinės deklaracijos bijo, tarsi poeto atviras žodis būtų amerikiečių MX raketos. Tarybų sąjungos saugumas reikalauja, kad poetai dainuotų, užsimerkę prieš partijos stabų nuodėmes.

Neseniai *Los Angeles Times* dienraštyje skaičiau pavėluotą, bet išsamų straipsnį apie ukrainiečių poetės Irinos Ratušinskajos sankirtį su netolerantiška valdžia. Nuostabi lyrikė, prilyginama prie Cvetajevos, Ratušinskaja nenorėjo tylėti apie politinę neteisę. Emė rašyti sovietų santvarką demaskuojančias eiles. Vieną rugsėjo dieną į kolką, kur poetė dirbo su savo vyru, atvažiavo trys Volgos su Andropovo smogikais. Surakinę Irinos rankas, jie nuvežė ją į Kijevo kalėjimą Vladimirio gatvėje. Ten, sakoma, karo metu buvo Gestapo būstinė. Ratušinskajai gresia kalėjimas ir ilgametis išstrėmimas.

Šios tragedijos akivaizdoje (žinant ir LKB kronikose aprašytą drąsų lietuvių persekiojimą) norisi palinkėti *Poezijos pavasario* autoriams ir toliau išlaikyti saugų tarpą tarp tyros lyrikos ir autokratijos melais užterstos tikrovės. Tegul tvyro atsargi tyla. Tegul tęsiasi glamonė su gamta ir gausiai liejasi liūdesys. Pavasarių poeziję bus, kaip ir ankščiau, pakankamai meistriško dainavimo, išradingų metaforų, kalbos ir formos grožybės. Jei ten, Lietuvoje, poezija pagerbiama pavasario šventėse, mes čia, Amerikoje, su šventišku jausmu vartome gautą *Poezijos pavasarį*. Jis skiriamas visiems lietuviams. Reikia viltis, kad, nežūrint neseniai įvesto knygų siuntinėjimo suvaržymo (tai naujas lietuvių teisių apsiaudymas), almanachas pasieks poezijos draugus išėjimoje.

Pranas Visvydas

Jack McLaughlin-Gray, Ingrida Blekytė ir James Theatre (5535 S. Ellis) vykstantio Sofoklio „Antigonės“ spektaklio.

Antro Kaimo aktoriai Eugenijus Butėnas, Jūratė Jakšytė ir Juozas Kapačinskas skaitys dabartinę Lietuvos poeziją Rimvydo Šilbajorio knygos *Žodžiai*

ir prasmę sutikime šių metų kovo mėn. 26 d. Jaunimo centro kavinėje.

Nuotrauka Eugenijaus Butėno

